

Učna ura o vojni in otok svetlobe

PETER SVETINA

Učna ura o vojni

Na svetu je mnogo majhnih ljudi. Majhni so lahko tudi, če so velike rasti. Majhni, prav čisto mičkeni so takrat, ko mislijo samo nase in jih prav nič ne briga za druge. Prav čisto nič jih ne briga za druge. Tako se zgodi, da tak majhen človek, čeprav je po rasti lahko velik, misli, da je večji in več vreden od drugega. Če ima denar, si lahko kupi orožje. In če si lahko kupi orožje, lahko začne vojno. Zato, da bo drugim pokazal, da je velik. Ampak mi vemo, da ni. Res ni.

Bila je vojna.

Eni generali in drugi generali so stali vsak za svojimi mizami z zemljevidi, so stali vsak za svojimi ekrani s posnetki, so odredili vsaki svojim vojakom, kam morajo streljati in koga morajo streljati, kam morajo z letal metati bombe in kje morajo voziti s tanki in podmornicami. Prav z lahkoto so računali, koliko vojakov še imajo, da jih bodo predstavljali po zemljevidih. Koliko jih nimajo več, jih ni zanimalo. Tisti, ki jih niso imeli več, so umrli ali bili ranjeni in niso mogli več izpolnjevati njihovih ukazov. Ne generalov ne vojakov ni prav nič zanimalo, da je otroke strah vojne, da je babice in dedke strah za vnučke in vnuke, da je mame in očete strah za svoje otroke. Ne, to jih ni zanimalo. Mogoče generali sploh nikoli niso imeli otrok ali pa so bili že vsi odrasli. Otroci itak še niso pravi ljudje, nič jih ni škoda. Kaj nas pa briga, če jih je strah. Tako mislijo. Če sploh pomislijo na otroke.

Ampak nekoč se je zgodilo, nekega čisto navadnega dopoldneva se je zgodilo, da so vojaki začeli po ukazih svojih generalov streljati in letati z avioni in prožiti torpede s podmornic, ampak ...

... ampak vse krogle in vse rakete so se nenadoma obrnile in začele leteti nazaj tja, od koder so jih izstrelili. Naredile so ovinek in šviiiist nazaj.

Vojaki so odvrgli puške in brzostrelke in se pometali na tla.

Vojaki so poskakali iz tankov in se vrgli v jarke.

Vojaki so se izstrelili z letal in si odprli padala.

Vojaki so se izstrelili iz podmornic v kapsulah, da bodo čim hitreje priplavali na površje.

In krogle so zadele puške, iz katerih so bile izstreljene. Zadele so cevi in cevi so zacvetele kot rože.

In granate so zadele cevi tankov, iz katerih so bile izstreljene. Tanki so se postavili pokonci kot drevesa in cevi so se razrasle v krošnje. Rakete so zadele letala, iz katerih so bile izstreljene. In letala so se spremenila v bele oblake. Torpedi so oplazili podmornice in podmornice so se spremenile v velike sinje kite. Ti so z velikansko repno plavutjo udarili po morski gladini, da je nastal val in odnesel kapsule z vojaki vred na obalo. In iz zemljevidov so začele rasti rože in drevesa in oblaki so zapluli nad njimi in iz morij je pljusnilo in zmočilo generale, da so bili mokri kot cucki. In ekrani so postali modri in zeleni. Iz njih ni več smrdelo po smodniku, samo še dišalo je po razcvetenih travnikih.

In zgodilo se je še tole ...

Generali in vojaki so se začeli manjšati in manjšati. Postali so veliki kot otroci, kot čisto majhni otroci. In k njim so pritekli pravi otroci in so jim rekli:

»Poredni ste bili. Samo nase ste mislili, ko ste se streljali.«

In pritekli so generali, ki so bili zdaj samo še generalčki, in piskali z visokimi glaski.

»Nič,« so rekli otroci. »Konec in pika. V pižame, in to takoj.«

Ker so bili zdaj navadni otroci večji in močnejši in še več jih je bilo kot v otroke pomanjšanih generalov in vojakov, ni moglo biti drugače, kot da so ti ubogljivo oblekli pižame, pojedli mlečni zdrob, si umili zobe in šli v postelje.

»Brali vam bomo pravljice,« so rekli otroci. »Toliko časa vam jih bomo brali, da si boste zapomnili, kaj je prav in kaj ni prav. Tam to piše.«

In so jim brali pravljice in so jim jih brali. Vsak večer in še med poukom.

Nekateri so si vse zapomnili, drugi ne. Nekateri zato vedo, kako je z vojno, otroki in strahom, drugi ne vedo.

Tisti, ki ne vedo in tudi nočejo slišati ... tisti so majhni, saj veste, čeprav so lahko visoki po postavi. Prav majhni so, mičkeni mičkeni. Mogoče se jim reči o vojni in otrocih in strahu ne da dopovedati drugače kot: »Konec in pika.«

Otok svetlobe

Ne vem, če sta čas in prostor kdaj drugačna kot zdaj: zmeraj sta stisnjena in sta prostrana, odvisno od tega, kako ju lahko in zmoreš doživljati. Švedski pesnik Tomas Tranströmer v tretji pesmi iz zbirke *Baltiki* pravi, da je preveč vsega treba pohlastati, voditi več pogovorov hkrati, ampak ljudje imamo tanke stene. Miru zunaj namreč ni, zunaj poteka boj, mir je samo znotraj posode.

Nekateri ljudje imajo debele stene, še več jih najbrž misli, da imajo debele stene in da lahko brez posledic zase in za druge vodijo neskončno pogovorov hkrati. A hrup in hitrost porajata tesnobo, tesnoba rodi strah in strah velikokrat rodi zlo. Vojno, tako ali drugačno, tisto zunanjo ali ono notranjo. Odzivi hudega strahu so nasilje nad drugimi ali nad samim sabo. Strah in gnev te pripeljeta k nerazumnim in nerazsodnim reakcijam in dejanjem.

Ampak kako naj človek s tankimi stenami hodi skozi tak vsakdan, ko ne more ne videti, da se zlo dogaja, kako naj hodi, da mu ne bosta duša in telo ves čas trepetala kot list v vetru? Kaj je pravzaprav pogum?

Če te nekdo udari s pestjo in mu ti s pestjo vrneš, je to pogum?

Če te nekdo udari z besedo in ti, kot da ni bilo nič, globoko v sebi nosiš rano, ne da bi jo izrekel, je to pogum?

Tisti nekdo te ne udari zaradi tebe, udari te zaradi sebe. Ampak tudi vse, za kar misliš, da te od zunaj ogroža in ti povzroča tesnobo, se ne dogaja zaradi tebe.

Kaj je pravzaprav pogum?

Zmeraj znova in vse bolj sem prepričan, da je pogum opaziti tako dobro kot zlo, ampak ostajati kljub temu notranje zbran in delati naprej stvari, za katere živiš, tako – prav čisto tako – kot bi jih delal spokojen ob času tolažbe. To in prav to, mislim, je pogum, mogoče prav samo to.

S to številko uvajamo novo rubriko, uvodniki. Zapise v njej bomo prispevali člani uredniškega odbora, k sodelovanju pa želimo povabiti tudi druge avtorje. Ob snovanju sestavka smo prejeli prispevek Petra Svetine, ki nas je navdušil. V prepričanju, da pomeni odlično otvoritev novega poglavja v naši reviji, smo se odločili, da ga objavimo kot prvega. (op. ur.)